

De Marseillaise en haar dichter.

Het was een schoone lenteavond in de maand April van het jaar 1792. Maar de burgers van Straatsburg hadden weinig tijd, daaraan te denken, want de politieke hemel was zwaar betrokken. Het zou oorlog worden met Oostenrijk en Pruisen; er viel niet meer aan te twijfelen.

Op den bewusten lenteavond had er iets bijzonders plaats. Men zag de officieren van het garnizoen in hun mooiste uniform, keurig uitgedost, naar de woning van den burgemeester gaan, en men vroeg zich nieuwsgierig af, wat zulks te beteekenen had.

Men was er spoedig achter, Burgemeester Dietrich achtte het aan zijn ambt verplicht, deze Fransche officieren een kleine hulde aan te bieden. Zij bestond in een feestmaal. En zoo verenigden zich de officieren dan aan den feestdich.

Er heerschte een luidruchtige drukte aan tafel. Er was aan stof geen gebrek, en als de keizer van Oostenrijk werd genoemd, ging er een hoongelach op.

Wat had deze arrogante vorst met de binnenlandsche aangelegenheden van Frankrijk te maken? Het zelfbestemmingsrecht, dat heden in theorie wordt bewierookt, om het met een geruster conscientie als een armen martelaar aan het kruis te nagelen, dulde niet, dat Habsburg zich met Bourbon bemoeide. De Franschen waren mans genoeg, hun eigen huishouden te beredderen, en zij hadden hun ongelukkigen koning Lodewijk XVI gedwongen, een oorlogsverklaring aan Oostenrijk te onderteekenen.

De stemming in de burgemeesterszaal was krijgshaftig. Het revolutionnaire vuur sloeg uit met een sterke vlam. Vrijheid, gelijkheid en broederschap! was het wachtwoord — weg met de tyrannen!

De Franschen wisten ter dege goed, dat zij tegen half Europa zouden hebben te vechten: tegen Oostenrijk en Pruisen; tegen Engeland en Nederland. Doch wat deerde het? Tegenover hen stonden de huurlingen, die met geld werden betaald. Zij hadden het gewapende volk achter zich, het naar vrijheid dorstende vaderland, en voor den ademtocht van dit leger der vrijheid zou de dwingelandij verstuiven als het kaf voor den orkaan.

Burgemeester Dietrich, de man met den Duitschen naam en het Fransche hart, herinnerde er aan, dat het Rijnleger gereed stond om uit te trekken en den vijand slag te leveren. Het moest toch een lied hebben, om te zingen — wie zou dat lied vervaardigen?

Men verwees den burgervader naar Rouget. Die zou 't wel klaar spelen. 't Was een dichter.

En zoo wendde de burgemeester zich dan tot Rouget.

Zijn volle naam was Claude Christophe Rouget de Lisle. Hij was officier der genie, twee en dertig jaar oud, en had met vrucht de militaire leerscholen afgehoopen.

Het bloed schoot Rouget naar de wangen, toen hem de eervolle opdracht te beurt viel. Hij was in de rechte stemming er voor; niet dan met bittere verontwaardiging dacht hij aan de wreede belagers der Fransche revolutie. Ja, hij zou een lied scheppen, dat de harten der Fransche vrijheidshelden in vlam zou zetten, en de tyrannen zou doen beven op hun tronen.

Hij ging dien nacht niet naar bed — hoe zou hij hebben kunnen slapen? De onrust van het scheppen had hem

aangegrepen, en de regels sprongen uit zijn pen als steigerende wapenkreten: Aux armes, citoyens!

Den volgenden morgen stond de dichter op de stoep van het burgemeestershuis. Het lied was gereed, en reeds op muziek gezet.

De burgemeester dweept er mee. Hij beval, dat het lied met vol orkest op de Groote Markt zou worden uitgevoerd. En met dit lied gewapend, trok het Rijnleger den vijand en de overwinning tegemoet....

Twee maanden later weerklonk het lied in een geheel anderen hoek van Frankrijk, te Marseille. De Jacobijnen hieven het aan. Toen ontving het lied zijn historischen naam: „Marseillaise”; en van Marseille trok het in snellen zegetocht Frankrijk door.

De Hugenooten hadden hun strijdlid gevonden in het machtige: „De Heer zal opstaan tot den strijd” — deze revolutionnaren hadden nu ook hun psalm gevonden, hun revolutiepsalm. Met dezen psalm in den ransel en in het hart, zouden zij onweerstaanbaar worden. Hij rolde als de ratelende donder door de straten van Parijs; hij weerklonk bij de bestorming der Tuilleries; hij daverde over de bloedige slagvelden, en het sterven scheen licht te vallen bij die wegsleepende tonen.

Napoleon I liet er zich echter niet door meeslepen. Hij moest er eigenlijk niets van hebben, en verklaarde een keer aan de verbaasde omstanders, dat het hem begon te vervelen. De wind waaide uit den contra-revolutionnaren hoek, en het zingen der Marseillaise werd verboden.

Doch telkens als een nieuwe revolutie kwam, werd ze door de Marseillaise als een onafscheidelijke gezellin begeleid. Zonder haar is geen Fransche revolutie denkbaar; in haar lied is de revolutie vleesch en bloed geworden. Zij stort zich uit in dit lied; in die woorden, in die muziek gloeit en knettert het vuur van den revolutionnaren hartstocht.

De Marseillaise werd gezongen tijdens de Juli-omwenteling van 1830. Op de Parijsche barricaden van 1848. Bij de Communards van 1871. Zij werd in de talen van alle beschaafde volken overgezet, en werd gezongen bij den val der Romanoffs! — bij den val van Habsburg! — bij den bitteren val van Hohenzollern!

Hoe het met Rouget is gegaan?

Hij oogstte weinig dankbaarheid in voor het lied, dat hij der revolutie had geschonken. Hij werd door het rad der omwenteling gegrepen, en de dichter der Marseillaise zou op het schavot zijn gekomen, indien aan het schrikbewind van Robespierre niet een plotseling einde was gemaakt.

Rouget verviel in latere jaren tot nijpende armoede; de eens zoo gevierde dichter werd vergeten; en op zekeren dag kwamen de gerechtsdienaars, om hem op last zijner schuldeischers te gijzelen.

Hij was een vermoeide, gebroken grijsaard van zeventig jaar, toen er eenige verzachting kwam in zijn lot. De burgerkoning Lodewijk Philips ontfermde zich over hem, en schonk hem een jaargeld van 1200 francs.

Hij leefde nog zes jaar.

Het was een droeve begrafenis, want de Marseillaise biedt geen troost voor de eeuwigheid, en men wist niets beters, om bij deze groeve te zingen dan de Marseillaise.

Zoo was zijn begrafenis. Er weerklonk geen lied der opstanding; er blonk geen eeuwigheidslicht boven dit donkere graf.

L. P.

